МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Департамент освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації
Відокремлений структурний підрозділ «Березівське вище професійне училище Національного університету «Одеська політехніка»

СХВАЛЕНО
Педагогічною радою Березівського ВПУ Одеської політехніки
Протокол засідання
№ 11 від «24» серпня 2023

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Березівського ВПУ Одеської політехніки
_____ **Максим ШЕВЧЕНКО**
Введено в дію наказом
№ 242 26.06 2023

ПОЛОЖЕННЯ
про порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) у Відокремленому структурному підрозділі «Березівське вище професійне училище Національного Університету «Одеська політехніка»

м.Березівка, 2023

І. Загальні положення.

1.1. Положення про порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) у Відокремленому структурному підрозділі «Березівське вище професійне училище Національного університету «Одеська політехніка» (далі - Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 року № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», інших українських і міжнародних нормативно-правових актів, якими врегульовується питання створення безпечного освітнього середовища, попередження і протидії булінгу (цькуванню).

1.2. Це Положення визначає процедуру подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування) у Відокремленому структурному підрозділі «Березівське вище професійне училище Національного університету «Одеська політехніка» (далі Заклад освіти).

1.3. Заявниками можуть бути здобувачі освіти Закладу освіти, їхні батьки (чи інші законні представники), працівники, педагогічні працівники Закладу освіти, інші особи.

1.4. Заявник забезпечує достовірність та повноту наданої інформації.

1.5. У цьому Положенні терміни вжито в таких значеннях:

- *булінг (цькування)* - діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого;

- *кривдник (булер)* - учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншого учасника освітнього процесу;

- *потерпілий (жертва булінгу)* - учасник освітнього процесу, до якого було вчинено булінг (цькування);

- *спостерігачі* - свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування);

- *сторони булінгу* (цькування) - безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності).

Інші терміни вжито у значеннях, наведених у Законах України «Про освіту», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та

молоддю». «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін - кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

1.6. До булінгу (цькування) у Закладі освіти, належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні закладу освіти і на прилеглих територіях (включно з навчальними приміщеннями, гуртожитками, приміщеннями для занять спортом чи проведення заходів, коридорами, роздягальнями, їдальнею тощо) та (або) за межами закладу освіти під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи закладу освіти, та інших освітніх заходів, що організовуються за згодою директора, у тому числі дорогою до (із) закладу освіти.

Випадки булінгу (цькування) між учасниками освітнього процесу можуть траплятися поза освітнім процесом в інших місцях, зокрема, на прилеглих до Закладу освіти територіях, у гуртожитках, де проживають здобувачі освіти , у мережі Інтернет, тощо.

1.7. Ознаками булінгу (цькування) є систематичне вчинення учасниками освітнього процесу діянь стосовно іншої особи та (або) особою стосовно інших учасників освітнього процесу, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, а саме:

- умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру (ознаки економічного насильства);
- словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи (ознаки психологічного насильства);
- будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема, принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток (ознаки сексуального насильства);
- будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема, ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, нанесення ударів (ознаки фізичного насильства);

- будь-яка форма образ, брехні та неправдивих чуток за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень і повідомлень у соціальних мережах (ознаки кібербулінгу);

- інші правопорушення насильницького характеру.

Цей перелік ознак не є вичерпним і може включати й інші прояви насильницького характеру. Психологічне насильство часто може поєднуватися з іншими формами насильства.

1.8. Булінгом (цькуванням) вважають також діяння, за вчинення якого не обов'язково повторюється одна форма насильства (лише фізичне чи психологічне насильство). Вони можуть бути змішаними, проте відбуватися щоразу щодо однієї і тієї ж особи.

1.9. Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) учасника освітнього процесу в Закладі освіти, є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка особи;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для учасника освітнього процесу поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до освітньої діяльності;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати Заклад освіти із посиланням на погане самопочуття;
- депресивні стани; - аутоагресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги учасника освітнього процесу на біль та (або) погане самопочуття;
- пошкодження чи зникнення особистих речей;
- вимагання особистих речей, їжі, грошей;
- жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток

- наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;

- наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

Цей перелік проявів не є вичерпним і може свідчити не лише про наявність випадків булінгу (цькування), а й про інші прояви насильства.

ІІ. Подання заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування).

2.1. Учасники освітнього процесу чи інші особи, яким стало відомо про випадки булінгу (цькування), або які підозрюють про його вчинення щодо інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб, зобов'язані повідомляти про це директора чи його заступників.

2.2. Розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадків булінгу (цькування) здійснюється відповідно до поданих заявниками заяв чи повідомлень про випадки булінгу (цькування).

2.3. Повідомлення чи заяви про випадки булінгу (цькування) можуть бути надані в усній або (та) письмовій формі, зокрема із застосуванням засобів електронної комунікації.

2.4. Повідомлення чи заяви, які надійшли в усній, письмовій чи електронній формі, реєструють відповідно до порядку внутрішнього діловодства.

2.5. Подання і розгляд заяв про випадки булінгу (цькування) у Відокремленому структурному підрозділі «Березівське вище професійне училище Національного університету «Одеська політехніка» здійснюють відповідно до Законів України «Про освіту» і «Про звернення громадян» з урахуванням:

- конфіденційності й заборони розголошення відомостей, що містяться у зверненнях, про особисте життя громадян без їхньої згоди, та іншої інформації, якщо це обмежує права й законні інтереси громадян;

- заборони переслідування громадян за подання звернення і неприпустимість їх примушування до подання.

ІІІ. Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування)

3.1. За результатами розгляду заяви директором чи його заступниками ухвалюється рішення про проведення розслідування випадків булінгу (цькування) із визначенням уповноважених осіб.

3.2. Для розслідування випадків булінгу (цькування) та прийняття рішення директор Закладу освіти чи його заступники створюють комісію з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі - Комісія) та скликає її.

3.3. Комісія складається із голови (директора чи його заступників), заступника голови, секретаря й інших членів Комісії (серед яких можуть бути

голови циклових комісій, практичний психолог, педагогічні працівники; обов'язковою є участь представників органів студентського самоврядування, студентства).

3.4. Головою Комісії є директор чи його заступники, який організовує її роботу і відповідає за виконання покладених на Комісію завдань, головує на її засіданні і встановлює перелік питань, що підлягають розгляду. Голова Комісії визначає функціональні обов'язки кожного члена Комісії. У разі відсутності голови Комісії його обов'язки виконує заступник голови Комісії.

У разі відсутності голови і заступника голови Комісії обов'язки голови Комісії виконує один із членів, який обирається Комісією за поданням її секретаря.

3.5. Секретар Комісії забезпечує підготовку проведення засідань Комісії та матеріалів, що підлягають розгляду на її засіданні, веде протокол засідання Комісії.

За відсутності секретаря Комісії виконання його обов'язків покладається на одного із членів комісії, який обирається за поданням голови або заступника голови Комісії.

У разі визначення іншого голови чи секретаря Комісії необхідно забезпечити відсутність конфлікту інтересів із метою уникнення ситуацій упередженого з'ясування обставин та прийняття Комісією рішення.

3.6. До участі в засіданні Комісії, за згодою, залучають батьків або інших законних представників неповнолітніх сторін булінгу (цькування), сторони булінгу (цькування), батьків або інших законних представників неповнолітніх сторін булінгу (цькування), представників інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування).

3.7. З метою неупередженого та об'єктивного розслідування випадків булінгу (цькування) та прийняття рішення члени Комісії мають право:

- вимагати письмові пояснення та інші необхідні для з'ясування обставин матеріали, брати участь у їх перевірці;
- надавати пропозиції, виловлювати власну думку з питання, яке розглядають;
- брати участь у прийнятті рішення шляхом голосування.

3.8. Члени Комісії зобов'язані:

- брати участь у роботі Комісії;
- не розголошувати стороннім особам відомості, які стали відомими через участь у роботі Комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах чи інтересах третіх осіб;
- керуватися законодавством України та іншими нормативними актами;
- брати участь у голосуванні.

IV. Порядок роботи комісії з розгляду випадків булінгу (цькування)

4.1. Діяльність комісії здійснюється на принципах:

- законності;
- верховенства права;
- поваги й дотримання прав і свобод людини;
- неупередженого ставлення до сторін булінгу (цькування);
- відкритості і прозорості;
- конфіденційності й захисту персональних даних;
- невідкладного реагування;
- комплексного підходу до розгляду випадку булінгу (цькування);
- нетерпимості до булінгу (цькування) і визнання його суспільної небезпеки.

Комісія у своїй діяльності забезпечує дотримання вимог законів України «Про інформацію», «Про захист персональних даних».

4.2. Метою діяльності Комісії є:

- припинення випадку булінгу (цькування) в Закладі освіти;
- відновлення й нормалізація стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти у групі (чи іншій структурі), де стався випадок булінгу (цькування);
- з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування), і вжиття заходів для їх усунення;
- оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних і психологопедагогічних послуг і забезпечення надання таких послуг.

У кожному конкретному випадку на засіданні Комісії у протоколі визначають завдання щодо:

- потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних і психологопедагогічних послуг;
- вжиття заходів для усунення причин булінгу (цькування);
- використання заходів виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування);
- рекомендацій для педагогічних працівників Закладу освіти стосовно доцільних методів організації освітнього процесу та вжиття інших заходів до сторін булінгу (цькування) (за потреби - їх батьками або іншими законними представниками);
- рекомендацій для батьків або інших законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

4.3. Завданнями Комісії є:

- збір інформації щодо обставин випадку булінгу (цькування), зокрема, пояснень сторін, батьків або інших законних представників неповнолітніх сторін булінгу (цькування); висновків соціально-психологічної служби; відомостей центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (за потреби); експертних висновків (за наявності), якщо у результаті вчинення булінгу

(цькування) була завдана шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого; інформації, збереженої на технічних засобах чи засобах електронної комунікації (Інтернет, соціальні мережі, повідомлення тощо); іншої інформації, яка має значення для об'єктивного розгляду заяви;

- розгляд і аналіз зібраних матеріалів щодо обставин випадку булінгу (цькування) і прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві.

У разі прийняття Комісією рішення про наявність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві, до завдань Комісії також належать:

- оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних і психологопедагогічних послуг і забезпечення надання таких послуг, зокрема через залучення фахівців центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (відповідне рішення вноситься до протоколу засідання Комісії);

- встановлення причин булінгу (цькування) і заходів, необхідних для їх усунення (відповідне рішення вноситься до протоколу засідання Комісії);

- визначення заходів впливу на сторони булінгу (цькування) у групі (чи іншій структурі), де стався випадок булінгу (цькування) (відповідне рішення вноситься до протоколу засідання Комісії);

- моніторинг ефективності соціальних і психолого-педагогічних послуг, заходів з усунення причин булінгу (цькування), виховного впливу і їх коригування (за потреби);

- надання рекомендацій для науково-педагогічних та інших працівників закладу освіти щодо доцільних використання певних методів ведення освітнього процесу та вжиття інших заходів до сторін булінгу (цькування), їхніх батьків або інших законних представників (відповідне рішення вноситься до протоколу засідання Комісії);

- надання рекомендацій батькам або іншим законним представникам неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування) (відповідне рішення вноситься до протоколу засідання Комісії).

4.4. Формою роботи Комісії є засідання. Дату, час і місце проведення засідання Комісії визначає її голова.

Засідання Комісії є правочинним у разі участі в ньому не менш як двох третин її складу.

Рішення з питань, що розглядають на засіданні Комісії, приймаються шляхом відкритого голосування більшістю голосів від затвердженого складу Комісії. У разі рівного розподілу голосів голос голови Комісії є вирішальним.

4.5. Голова Комісії під час залучення до її засідань сторонніх осіб зобов'язаний довести до відома останніх принципи діяльності Комісії, зокрема, щодо дотримання конфіденційності інформації.

4.6. Секретар Комісії не пізніше сімнадцятої години дня, що передує дню засідання Комісії, повідомляє членів Комісії, а також заявника та інших зацікавлених осіб про порядок денний запланованого засідання, дату, час і місце його проведення, а також надає/надсилає членам Комісії необхідні матеріали в електронному або паперовому вигляді.

4.7. Під час проведення засідання Комісії її секретар веде протокол засідання Комісії.

За потреби може здійснюватися аудіозапис засідання Комісії, про що попереджаються його учасники.

4.8. Особи, залучені до участі в засіданні Комісії, зобов'язані дотримуватися принципів діяльності Комісії, зокрема, не розголошувати стороннім особам відомості, що стали їм відомі у зв'язку з участю у роботі Комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах інших осіб.

Особи, залучені до участі в засіданні Комісії, під час засідання мають право:

- ознайомлюватися з матеріалами, поданими на розгляд Комісії;
- ставити питання по суті розгляду;
- надавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються.

V. Термін подання та розгляд заяв.

5.1. Заявники повинні:

- терміново повідомити директора чи його заступників Закладу освіти про випадок булінгу;
- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- за потреби надати домедичну допомогу і викликати бригаду швидкої допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- звернутися (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України.

5.2. Наказ щодо проведення розслідування із визначенням членів Комісії видається протягом одного робочого дня з дати подання заяви або повідомлення.

5.3. Строк розгляду Комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) у Закладі освіти й виконання нею своїх завдань не має перевищувати трьох робочих днів із дня отримання заяви або повідомлення.